Civilinės teisenos srityje nebaigtos procedūros ir procesai, pradėti iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, bus tęsiami pagal ES teisę. Remiantis abipusiu susitarimu su Jungtine Karalyste, atitinkama su Jungtine Karalyste susijusi informacija E. teisingumo portale bus saugoma iki 2024 m. pabaigos.

Bendrieji nacionaliniai teismai

Anglija ir Velsas

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Anglijos ir Velso bendrosios kompetencijos teismus.

Toliau aprašoma įvairių Anglijos ir Velso teismų struktūra. Daugiau informacijos galima rasti Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnybos, kuri administruoja visus teismus, išskyrus Aukščiausiąjį Teismą, ir teikia jiems pagalbą, interneto svetainėje.

Aukščiausiasis Teismas

2009 m. spalio 1 d. **Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas** perėmė Lordų Rūmų Apeliacijų komiteto jurisdikciją. Jis taip pat perėmė deleguotąsias Slaptosios tarybos Teisminio komiteto (aukščiausios apeliacinės instancijos keliose nepriklausomose Sandraugos šalyse, JK užjūrio teritorijose ir Didžiosios Britanijos Karūnos priklausiniuose) funkcijas.

Aukščiausiasis Teismas yra **galutinė** Jungtinės Karalystės **apeliacinė instancija** tiek baudžiamosiose, tiek civilinėse bylose, tačiau jeigu baudžiamoji byla išnagrinėta Škotijos teisme, apeliacijos Aukščiausiajam Teismui pateikti negalima. Leidimas perduoti bylą Aukščiausiajam Teismui paprastai suteikiamas tik jeigu nagrinėjami visuomenei svarbūs teisės klausimai.

Apeliacinis teismas

Apeliacinį teismą sudaro Baudžiamųjų bylų ir Civilinių bylų skyriai; jis paprastai posėdžiauja Londone.

Baudžiamųjų bylų skyrius, kuriam pirmininkauja **lordas vyriausiasis teisėjas**, nagrinėja Karūnos teismo nuteistų asmenų apeliacinius skundus dėl nuosprendžio ar bausmės. Apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyrius turi teisę panaikinti arba palikti galioti nuosprendį, nurodyti bylą išnagrinėti iš naujo, o apeliacinių skundų dėl bausmių atveju – pakeisti bausmę (bet negali jos sugriežtinti). Tačiau, kai bylą Apeliaciniam teismui perduoda generalinis prokuroras, teismas turi teisę sugriežtinti bausmę, jei jis mano, kad ji pernelyg švelni.

Teismas turi platesnę jurisdikciją nagrinėti *ad hoc* apeliacinius skundus, pavyzdžiui, apeliacinius skundus dėl pranešimų teikimo arba galimybės visuomenei susipažinti su dokumentais apribojimo, apeliacinius skundus dėl prokuratūrai nepalankių sprendimų ir įvairius apeliacinius skundus pagal 2002 m. Pajamų iš nusikaltimų įstatymą. Be to, teismas nagrinėja apeliacinius skundus dėl karo lauko teismo sprendimų.

Trys Apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjai paprastai posėdžiauja kartu, tačiau tik vienas sprendimas (daugumos nuomonė) skelbiamas teismo sprendimu.

Apeliacinio teismo **Civilinių bylų skyriui** pirmininkauja **Apeliacinio teismo pirmininkas**. Teismas daugiausia nagrinėja apeliacinius skundus dėl Aukštojo teismo (įskaitant Lordo kanclerio skyrių, Karalienės suolo skyrių ir Šeimos teisės skyrių), taip pat visos Anglijos ir Velso grafysčių teismų ir kai kurių specialiosios jurisdikcijos teismų sprendimų. Trys lordai teisėjai paprastai posėdžiauja kartu ir sudaro kolegiją. Priimdami sprendimą, teisėjai gali priimti bet kokią nutartį, kuri, jų manymu, turėjo būti priimta teisme, iš kurio byla buvo perduota jiems. Kartais nurodoma bylą išnagrinėti iš naujo.

Liudytojai į Apeliacinio teismo posėdžius kviečiami retai. Sprendimai paprastai grindžiami dokumentais ir išrašais iš ankstesnių posėdžių protokolų, taip pat šalis atstovaujančių advokatų argumentais.

Aukštasis teismas

Aukštasis teismas įsikūręs Londone, nors bylos gali būti nagrinėjamos ir kitose Anglijos ir Velso vietovėse. Aukštasis teismas gali nagrinėti praktiškai bet kokį civilinį skundą, tačiau dažniausiai jis nagrinėja didesnės apimties ir sudėtingesnes bylas. Teismą sudaro trys skyriai:

Karalienės suolo skyrius yra didžiausias iš trijų skyrių. Jis nagrinėja įvairius civilinės teisės klausimus. Tai gali būti ieškiniai dėl žalos atlyginimo, kai žala atsiranda dėl sutarties pažeidimo, delikto ar šmeižto, taip pat komerciniai ginčai, technologijų, statybų ir admiraliteto bylos (civiliniai ieškiniai, susiję su laivais, pavyzdžiui, laivų susidūrimu, žala kroviniui ir laivo ar turto išgelbėjimu).

Kanclerio skyrius yra kompetentingas visų pirma nekilnojamojo turto klausimais, įskaitant mirusių asmenų turto administravimą, testamentų išaiškinimą, patentus ir intelektinę nuosavybę, bankrotą ir ginčus dėl bendrovių ir bendrijų.

Šeimos teisės skyrius nagrinėja daugelį sudėtingesnių bylų dėl santuokos nutraukimo ir susijusių finansinių bei santuokinių klausimų. Jis nagrinėja vaikų rūpybos bylas (ypač dėl globos, įvaikinimo, vaiko pagrobimo), bylas dėl Globos teismo jurisdikcijai priklausančių asmenų, taip pat bylas dėl vaikų, patenkančių į teismo jurisdikciją, medicininio gydymo.

Administracinis teismas

Administracinis teismas atlieka įvairų darbą, įgyvendindamas **administracinės teisės jurisdikciją** Anglijoje ir Velse, taip pat – **priežiūros jurisdikciją** žemesniųjų teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų atžvilgiu.

Priežiūros jurisdikcija, iš esmės įgyvendinama taikant **teisminės priežiūros** procedūrą, aprėpia asmenis ar įstaigas, vykdančias viešosios teisės funkcijas. Tokios teisminės priežiūros tikslas – užtikrinti, kad šios institucijos arba asmenys sprendimus priimtų tinkamai ir teisėtai ir neviršytų parlamento jiems suteiktų įgaliojimų.

Kiti Administracinio teismo nagrinėjami klausimai – tai įvairūs **teisės aktais numatyti apeliaciniai skundai ir pareiškimai**:

tam tikrais teisės aktais suteikta teisė apskųsti ministrų, vietos valdžios institucijų ir specialiosios jurisdikcijos teismų sprendimus;

prašymai, pateikti remiantis 2002 m. aktu dėl pilietybės, imigracijos ir prieglobsčio;

skundai dėl tam tikrų magistratų ir Karūnos teismo sprendimų;

pareiškimai dėl *habeas corpus*;

pareiškimai dėl nepagarbos teismui nustatymo;

pareiškimai dėl piktnaudžiavimo ieškovo procesinėmis teisėmis;

pareiškimai pagal 1988 m. aktą dėl koronerių;

įvairūs pareiškimai, pateikti remiantis aktais dėl terorizmo prevencijos, nusikalstamu būdu įgytų pajamų, prekybos narkotikais ir baudžiamojo teisingumo.

2009 m. Administracinio teismo regioniniai padaliniai atidaryti Birmingeme, Kardife, Lydse ir Mančesteryje, taip suteikiant galimybių ieškovams (pareiškėjams) teikti tam tikrus pareiškimus arčiau regiono, su kuriuo jie artimiausiai susiję. 2012 m. lapkričio mėn. dar vienas regioninis padalinys atidarytas Bristolyje.

Aukštojo teismo kolegijos

Kai kuriuos **apeliacinius skundus dėl žemesniųjų teismų sprendimų** nagrinėja Aukštojo teismo kolegijos (t. y. teismai, kuriuos sudaro bent du teisėjai). Apeliaciniai skundai dėl grafysčių teismų sprendimų, priklausančių Kanclerio skyriaus ir Karalienės suolo skyriaus jurisdikcijoms, nagrinėjami atitinkamose kolegijose.

Karalienės suolo skyriaus kolegijos nagrinėja, be kita ko, apeliacinius skundus dėl teisės klausimų, susijusių su magistratų teismų ir Karūnos teismo sprendimais (išskyrus teisminio nagrinėjimo pagal kaltinamąją išvadą Karūnos teisme atvejus).

Šeimos teisės skyriaus kolegija nagrinėja apeliacinius skundus dėl sprendimų šeimos teisės klausimais, kuriuos priima magistratų teismai.

Grafysčių teismai

Grafysčių teismai nagrinėja daugumą **civilinių bylų** Anglijoje ir Velse. Paprastai tariant, nelabai sudėtingos bylos nagrinėjamos grafysčių teismuose, o sudėtingesnės patenka į Aukštąjį teismą. Nemenka dalis grafysčių teismų nagrinėjamų bylų susijusios su skolų išieškojimu. Vis dėlto grafysčių teismuose nagrinėjami ir ieškiniai dėl turto susigrąžinimo (pvz., kai laiku negrąžinama hipotekos paskola), asmens sužalojimo ar nerūpestingumo, taip pat bankroto bylos. Kai kurie grafysčių teismai taip pat veikia kaip Aukštojo teismo apylinkių kanceliarijos, kuriose gali būti tvarkomos Aukštojo teismo bylos. Be to, kai kurie iš jų turi specialią jurisdikciją nagrinėti ne tokius sudėtingus klausimus, kuriuos kitu atveju nagrinėtų Aukštasis teismas.

Ieškiniai dėl skolų išieškojimo arba nuostolių atlyginimo, neviršijantys 5 000 GBP, paprastai nagrinėjami pagal **specialiąją ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą**. Šia procedūra siekiama nebrangiai ir neoficialiai išspręsti ginčą be advokato. Tokiais atvejais teisėjas gali atlikti tyrėjo vaidmenį ir padėti ieškovui bei atsakovui išdėstyti savo argumentus. Be to, ieškinių dėl nedidelių sumų atvejais grafysčių teismai siūlo tarpininkavimo paslaugas, nors kitų ginčų atveju galima pasinaudoti išorės tarpininkavimo paslaugomis.

Grafysčių teismai taip pat nagrinėja **šeimos teisinių santykių bylas**, kaip antai santuokos nutraukimo bylas, vaikų gyvenamosios vietos, rūpybos, įvaikinimo ir kt. klausimus. Kai kurios šeimos teisinių santykių bylos sudėtingos, todėl jas gali nagrinėti Aukštasis teismas. Centriniame Londone šeimos teisinių santykių bylos tvarkomos Šeimos teisės skyriaus pagrindinėje kanceliarijoje, o ne vietiniuose grafysčių teismuose. Tarpininkavimą šeimos teisės klausimais teikia Vaikų ir šeimos teismo konsultacijų ir paramos tarnyba (CAFCASS).

Karūnos teismas (*Crown Court*)

Karūnos teismas yra nacionalinis teismas, kuris posėdžiauja įvairiuose Anglijos ir Velso centruose. Jame nagrinėjamos visos **sunkios baudžiamosios bylos**, patekusios iš magistratų teismų. Teisme bylas nagrinėja teisėjas ir 12 prisiekusiųjų visuomenės narių.

Kartais prisiekusieji taip pat reikalingi civilinėse bylose (pvz., dėl šmeižto ir ieškinių prieš policiją už piktavališką baudžiamąjį persekiojimą), nors tokie atvejai reti. Kai taip atsitinka, posėdžiaujama Aukštajame teisme arba grafystės teisme. Karūnos teismas taip pat yra apeliacinė instancija bylose, kurios nagrinėjamos magistratų teismuose.

Magistratų teismai

Magistratų teismų darbo sritis – **baudžiamosios bylos**, šiuose teismuose nagrinėjama daugelis baudžiamųjų nusikaltimų. Sunkesni nusikaltimai perduodami nagrinėti Karūnos teismui. Magistratų teismuose taip pat nagrinėjamos **kai kurios civilinės bylos**, įskaitant šeimos teisės klausimus, tam tikrų rūšių skolų, pvz., savivaldybės mokesčio, išieškojimą, licencijavimo klausimus (pavyzdžiui, dėl prekybos alkoholiu licencijų), licencijų sąlygų arba teismo nutarčių pažeidimus ir lažybų bei lošimų klausimus.

Dažniausiai magistratų teismuose bylas nagrinėja **teisinio išsilavinimo neturintys teisėjai** (taip pat vadinami taikos teisėjais). Taikos teisėjai neturi teisinio pasirengimo. Paprastai jie posėdžiauja trise, teisės klausimais konsultuojami teisininko kvalifikaciją turinčių tarnautojų. Sudėtingesni teisiniai klausimai, patekę į magistratų teismus, nagrinėjami profesionalių teisėjų, kurie vadinami apylinkių teisėjais (magistratų teismai) ir dirba visą darbo dieną. Apylinkių teisėjų pavaduotojai (magistratų teismai) dirba ne visą darbo dieną.

Magistratų teismai turi įgaliojimus bausti baudomis ir įkalinti (ribotam laikui) asmenis, nuteistus už nusikaltimą, taigi kai kurios bylos perduodamos Karūnos teismui bausmei nustatyti.

Kai kurie magistratų teismai yra jaunimo bylų teismai arba šeimos bylų teismai. Juos sudaro specialiai parengti teisėjai ir jie atitinkamai nagrinėja kaltinimus vaikams ir jaunimui ir prašymus, susijusius su vaikais ir jaunimu arba šeimos bylomis.

Susijusios nuorodos

Jos Didenybės teismų ir specialiosios jurisdikcijos teismų tarnyba

Paskutinis naujinimas: 28/05/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.